

Nieuwsbrief december 2020

VAN PANSOPHIA PRESS

Speciaal gewijd aan het boek:
Maria Magdalena Ontsluierd

Verborgen bronnen herstellen haar geschonden beeld

*De heilige Maria Magdalena, schilderij van Piero di Cosimo, 1490-1495.
Het bevindt zich in de Galleria Nazionale d'Arte Antica van Palazzo Barberini te Rome.
Maria Magdalena Ontsluierd, afb. [4.1c].*

Maria Magdalena met boek. Maria Magdalena wordt regelmatig met boek op haar schoot afgebeeld. Hoe treffend. Zij was geletterd en kon lezen en schrijven. Er hebben in de oudheid tal van teksten gecirculeerd waar zij centraal staat, zoals onder andere in het Evangelie naar Maria (Magdalena) dat in 1955 gepubliceerd werd. Maar uit een tekst die pas in 2010 aan de wereld is teruggegeven, blijkt dat zij niet alleen kon lezen, maar ook zelf schreef. Zij schreef naar alle waarschijnlijkheid een evangelie, genaamd 'Het Evangelie van de Geliefde Metgezellin (van Jezus)'. Wanneer je uitgaat van deze tekst vallen de schellen je van de ogen. Vele vragen, waar ik mij nu al ruim 45 jaar het hoofd over breek, worden opgelost. Haar fundamentele rol, die je al vermoedde als je de brokstukken in diverse verborgen bronnen aan elkaar lijmde, maar nooit echt kon bewijzen, wordt nu rotsvast bewezen. Vandaar dat ik deze toelichting in een soort hoerastemming begin met het beeld van een lezende Maria Magdalena, die tevens auteur is van een tot dusver onbekend en door haar zelf geschreven evangelie.

Het Evangelie van Johannes. Er wordt wel gezegd dat *Johannes* de auteur is van het vierde evangelie. Maar dit is niet zeker. Wél zeker is dat het geschreven is door *de leerling die Jezus liefhad* (Joh. 21:24). De auteursnaam Johannes wordt nergens in het vierde evangelie vermeld. Pas veel later heeft men op de geliefde leerling, de naam van de mannelijke leerling Johannes geplakt. Echter, voor het auteurschap van het vierde evangelie zijn er meerdere mannelijke kandidaten én een vrouwelijke! In *Maria Magdalena Ontsluierd* wil ik erachter komen wie de geliefde leerling is, die het vierde evangelie schreef. Wie is die grote onbekende, die naamloze auteur? Zou het ook een vrouwe kunnen zijn? Zou het ook Maria Magdalena kunnen zijn? Deze hamvraag maakt het boek spannend om te lezen, aldus Kora Kremer, de correctrice die het boek momenteel onder handen heeft.

'De Magdalena bij nacht in kaarslicht', schilderij van de barokschilder Georges de La Tour uit 1640, Louvre, Parijs. Maria Magdalena zit met een schedel op haar schoot bij een helder schijnende kaars aan een soort schrijftafel. Maria Magdalena Ontsluierd, afb. [1c] met verdere symboluitleg.

Meer over het Evangelie van de Geliefde Metgezellin. Waarom is de vraag naar de auteur van het vierde evangelie van de leerling die Jezus liefhad, opnieuw actueel geworden? Onlangs is er een nieuw apocrief evangelie opgedoken waar maar weinig mensen kennis van genomen hebben. Het gaat om het Evangelie van de Geliefde Metgezellin, dat in 2010 aan de wereld is teruggegeven. Met ‘metgezellin’ wordt *echtgenote* bedoeld. Het zou dateren van vóór 50 na Chr., door Maria Magdalena zelf geschreven zijn en vanuit Alexandrië rond 50 na Chr. door haar naar Zuid-Frankrijk meegenomen zijn.

De Oudgriekse tekst is pas in 2010 in het Frans en Engels vertaald en van commentaar voorzien. In deze tekst noemt Maria Magdalena zich Miryam de Migdala. Daarvan afgeleid zijn de meer bekende namen als Maria *de* Magdala en Maria Magdalena. Het Evangelie van Miryam de Migdala, de Geliefde Metgezellin vertoont opmerkelijke parallellen met het vierde Evangelie van de Geliefde Leerling. Er zijn tal van overeenkomsten in opbouw en vaak is het woordgebruik letterlijk hetzelfde.

Een onverbreekelijke samenhang? Alleen al uit de titels van de twee evangeliën wordt duidelijk dat er een samenhang is.

- Het canonieke vierde evangelie is geschreven door *de leerling die Jezus liefhad* oftewel *de Geliefde Leerling*. In het Engels geeft dat *the Beloved Disciple*.
- Het apocriefe evangelie van Miryam uit 2010 heet in de woorden van de vertaalster: het Evangelie van de Geliefde Metgezellin, oftewel *the Beloved Companion*.

In de ene tekst gaat het om een geliefde *leerling*, in de andere om een geliefde *metgezellin*. In beide gevallen gaat het om iemand van wie Jezus hield. In het canonieke vierde evangelie gaat het om een *mannelijke* geliefde leerling, in het apocriefe evangelie om een *vrouwelijke* geliefde metgezellin.

De grote vraag is de volgende: is de Geliefde Metgezellin de oorspronkelijke auteur van het vierde Evangelie van de Geliefde Leerling, waarvan de grondtekst rond 37 na Chr. geschreven kan zijn? Kan tekstvergelijking daarover opheldering geven?

Wat Johannes wegliet. Het staat vast dat het Evangelie van de Geliefde Leerling alias Johannes rond 90 na Chr. een fikse herbewerking ondergaat. Dit verklaart de fundamentele verschillen met het mogelijk veel oudere Evangelie van Miryam. Ondanks de vele overeenkomsten, blijkt het vierde evangelie op een aantal fundamentele plaatsen van het Evangelie van Miryam de Migdala af te wijken. Het vierde evangelie laat juist die passages weg, die in Miryams verslag haar belangrijke positie naast Jezus én haar leiderschap na zijn opstanding en zijn verdwijnen in de anonimiteit bewijzen.

*'Santa Maria Maddalena'. Carlo Crivelli, uit Venetië (1430-1495) schildert haar mét toren in 1491-92. Maria Magdalena is de Migdala of de toren van de kudde.
Maria Magdalena Ontsluierd, afb. [8.4d]*

Miryam, de ooggetuige. Miryams verslag kenmerkt zich door een kernachtige soberheid. Zonder opsmuk of veel drama of lange theologische uitweidingen, die in een latere versie aan het vierde evangelie worden toegevoegd, wordt het verhaal van Jezus verteld. Miryam, als ooggetuige, is overal bij geweest, maar toch is zij in haar verslag welhaast onzichtbaar aanwezig. Zij blijft bescheiden op de achtergrond om Jezus, als geestelijk evenbeeld, in zijn taak te ondersteunen en kennelijk alles vast te leggen. Zij blijft in stilte aanwezig tót het moment van opvolging. Dán treedt zij uit de schaduw en neemt zij de leiding, die haar door Jezus zelf is toevertrouwd.

De cruciale momenten. Maar ook vóór die desastreuze ontknoping rond het paasfeest in het jaar 33 is zij er op cruciale momenten. Wat zijn deze momenten?

Zij is aanwezig:

1. Bij de doop in de Jordaan.
2. Op haar bruiloft te Kana en later wanneer zij als bruid het hoofd van haar echtgenoot Jezus zalft.
3. Bij de tweede zalving in Bethanië, zes dagen voor het joodse paasfeest in 33. Opnieuw zalft zij Jezus' hoofd. Zij wordt vanaf dát moment door Jezus de 'Migdala' genoemd, de toren of het huis van zijn kudde.

Zij is aanwezig:

4. Bij de maaltijd op donderdagavond die de geschiedenis inging als 'het Laatste Avondmaal' waar zij als Geliefde Metgezellin en Migdala aan Jezus' hart ligt.
5. Tijdens dit galgenmaal benoemt Jezus haar – na vragen van andere leerlingen – tot de nieuwe leider en opvolger.

Zij is aanwezig:

6. Bij de arrestatie van Jezus, waarna zij hem begeleidt naar het huis van de hogepriester.
7. Bij de vrouwen onder het kruis als Geliefde Metgezellin van Jezus.
8. Bij de verzorging en balseming van het gehavende, maar nog levende lichaam van Jezus.
9. Op de derde dag wanneer zij als eerste getuige is van de opstanding.

Tot zover de parallellen bij Johannes, die bij de meeste van de bovenstaande passages 1-9 'de leerling die Jezus liefhad' ten tonele voert, **zonder** dat hij de identiteit van de mysterieuze en naamloze geliefde 'leerling' onthult. Maria Magdalena stelt in háár tekst klip en klaar: die geliefde persoon – waarvan in latere redacties van 'Johannes' een ondergeschikte leerling is gemaakt – is zijzelf: Miryam de Migdala, de Geliefde Metgezellin van Jezus.

De cruciale momenten in apocriefe teksten. De volgende verhaalelementen ontbreken bij 'Johannes' en de andere canonieke evangeliën. Je vindt ze wel terug in tal van verborgen of apocriefe evangeliën en teksten, die het Evangelie van Miryam de Migdala hierin bevestigen, het zijn te veel verborgen teksten om hier op te sommen. Het boek geeft veel citaten hieruit. Nadat Maria Magdalena als eerste getuige is van de opstanding van Jezus, neemt zij als leider, opvolger en Migdala het initiatief:

10. Zij roept alle leerlingen bijeen in Bethanië.
11. Tijdens de vergadering gaat zij in dezelfde profetische houding staan als Jezus vóór haar.
12. Zij brengt nu verslag uit van Jezus' opstanding én van haar *ascensio* of hemelreis bij de open tombe van Jezus.
13. Haar trouwe volgelingen accepteren haar gezag wel, maar een deel van de leerlingen, met name die uit Galilea onder leiding van Petrus, doet dit niet. Nu gaat de groep *ruziënd en verdeeld* uiteen, om ieder – naar eigen bevattingsvermogen – de lessen van Jezus uit te dragen.

Auteur Maria Magdalena sluit, zoals auteurs wel meer doen bij oude teksten, pas aan het eind af met haar eigen naam en titel: 'Ik ben Miryam, genoemd de Migdala, de Geliefde

Metgezellin van Jezus.’

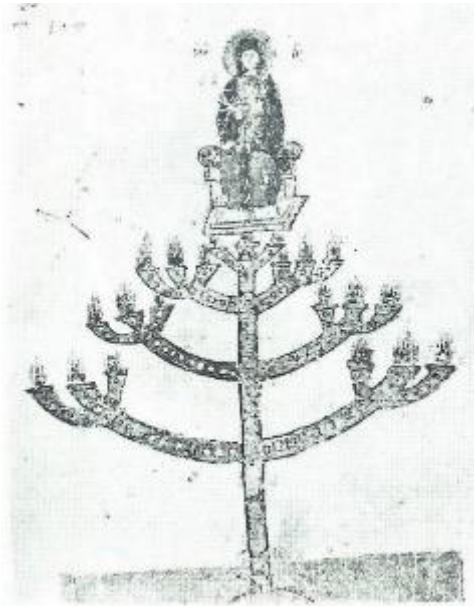

*'Maria Magdalena ten hemel opgenomen, omhoog verheven door engelen',
Giovanni Lanfranco (1582-1647), 1616.
Maria Magdalena Ontsluierd, afb. [9.15a].*

Miryam, de ingewijde in Geest of Wijsheid. Aan het eind van haar evangelie krijgt Miryam een visioen en bestijgt in een soort sjamanistische, buitenlichamelijke ervaring in zeven fasen de levensboom. Bekend is dat de boom van leven een belangrijk symbool van Vrouwe Wijsheid is uit de Hebreeuwse traditie. Er zijn opvallende overeenkomsten met het Evangelie naar Maria (Magdalena), dat uitgekomen is in 1955. In het Evangelie van Miryam reist Maria Magdalena in zeven fases naar een Vrouwe in de torenhoge boom. Deze omarmt haar en neemt haar op in haar kosmische licht [42]. Dat maakt Miryam tot een ingewijde, een Mens, een engel, een opgestane.

Maria Magdalena's beeld herstellen. Sommige eerder teruggevonden verborgen bronnen over Jezus en Maria Magdalena, zoals de apocriefe Evangeliën van Thomas en Filippus, zijn losse spreukenverzamelingen, waar de achtergrond, het tijdstip en de samenhang van de losse spreuken onduidelijk blijft. Bij een derde tekst, het Evangelie naar Maria, gepubliceerd in 1955, ontbreekt in de gecorrumpeerde tekst bijna de helft van het aantal pagina's. Het gaat over een hemelreis van de ziel, maar niet duidelijk is wiens of wier ziel de hemelreis maakt. Deze drie teksten worden begrijpelijk wanneer je ze naast het Evangelie van Miryam legt. Miryams verslag geeft namelijk wél de exacte tijd en plaats van diverse gebeurtenissen en gezegden. De overeenkomsten zijn opvallend. Tegen de achtergrond van het verslag van Miryam vallen de bekende en ontbrekende puzzelstukken ineen. Nu komen alle losse gebeurtenissen samen in een consistent geheel.

Hogere kennis over de ziel. Samen met tal van andere verborgen teksten openbaart zich nu een teksttraditie waarin Maria Magdalena de kennis van de ziel als hogere kennis en inzicht, doorgeeft. Zij vormt het centrum van groepen volgelingen die staan in de Hebreeuwse traditie waar hogere kennis over de ziel centraal staat. **Het is aan déze kennis dat in onze tijd zo'n broodnodige behoefte is. Het is de taak van de spirituele vrouwenstudies en de spirituele vrouwen én mannen om in naam van Maria Magdalena, deze kennis opnieuw onder de aandacht te brengen van de moderne mens. Help mee haar kennis te ontsluiten. En zegt het voort.**

*Gebrandschilderd raam van de Heilige Geest als duif in de Sint-Pieter in Rome.
Maria Magdalena Ontsluierd afb. [5.2b].*

De hemelreis. Aan het eind van haar hemelreis is de ziel van Miryam na zeven opgaande verdiepingen opgestegen tot de achtste sfeer. En daar wacht een lichtgevende **Vrouwe**. Wijsheid ontvangt haar dochter Miryam met wijd geopende armen.

Miryam schrijft: En ik voelde mijn ziel en alles wat ik kon zien, uiteenvallen en verdwijnen in een schitterend licht, dat leek op de zon. En in het licht, aanschouwde ik een **Vrouwe** van buitengewone schoonheid, gekleed in klederen van schitterend wit. De gestalte strekte haar armen uit en ik voelde mijn ziel binnen in haar omarming getrokken worden, en op dát moment was ik bevrijd van de wereld, en realiseerde ik mij dat de ketenen van het vergeten, tijdelijk waren. Van nu af aan zal ik in de loop van de tijd der eeuwigheid rusten in de stilte [42:13].

In deze passages is het Evangelie van Miryam – in vergelijking met het Evangelie naar Maria uit 1955, waar ook een weliswaar anonieme hemelreis beschreven wordt – uniek. In het evangelie van Miryam is het onomstotelijk Maria Magdalena die opgaat in het licht van Vrouwe Wijsheid, de Moeder.

Miryam, dochter van Wijsheid

Wijsheid. Waarom ben ik zo enthousiast over het Evangelie van Miryam de Migdala? Omdat ik het beschouw als Wijsheidstekst en wat voor een.

Al lezende wordt duidelijk dat overal waar de 'geliefde leerling' alias 'Johannes' spreekt van *God* en

Vader, Miryam van *Geest* spreekt. En achter *Geest* gaat de Moeder schuil, want *Geest* is in het Hebreeuws én Aramees, de spreektaal van die tijd, een **vrouwe**.

Gezonden door de Geest. Myriam stelt dat Jezus is ‘gezonden door de Geest’. Het woord ‘geest’ is – in theologische zin – het woord dat *het meest* in Miryams verslag voorkomt: het komt 170 keer voor in de 44 hoofdstukken. Miryam spreekt nauwelijks over ‘God’ of ‘de Vader’. Bij haar is Jezus gezonden door de vrouwelijke Geest, de Moeder uit de oude Hebreeuwse traditie.

De Geest is vrouwelijk. Bij Miryam de Migdala is de ‘Geest’ dus vrouwelijk. Ik kan niet genoeg benadrukken wat voor dynamiek het vrouwelijk geslacht van de Geest aan Miryams tekst geeft. Jezus spreekt en handelt vanuit de Geest; hij is haar afgezant, haar boodschapper, haar profeet. Bij Miryam zegt hij dat zijn aardse moeder hem baarde, maar dat zijn ware Moeder hem *Leven* of Geest gaf [18:6].

Jezus als profeet en gezondene van Geest of Wijsheid is een belangrijk thema geweest in twee eerdere boeken van mijn hand, te weten *Van Sophia tot Maria* (2008) en *Van Venus tot Madonna* (2006).

Dat Miryam de vrouwelijke Geest centraal plaatst, is naar mijn idee het **eerste** fundamentele verschil met het Evangelie van de Geliefde Leerling, wiens identiteit tot op de dag van vandaag onbekend is. Het **tweede** fundamentele verschil is dat in Miryams evangelie Maria Magdalena als Migdala en leider van de volgelingen van Jezus en Maria wordt aangewezen.

De gegevens van het boek: Het boek telt ca. 570 pagina’s en in totaal 124 zwartwitafbeeldingen waaronder 44 paginagrote afbeeldingen.

De prijs is € 34,95.. Het zal rond 14 februari 2021 van de drukpers rollen.

